

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Крикун Валентини Сергіївни на тему «Теоретико-методичні підходи до
удосконалення регіональної стратегії розвитку»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковою тематикою

Проблематика адаптації пріоритетів і напрямів розвитку регіонів України до сучасних вимог господарювання, що пов'язана з визначенням стратегічних цілей і завдань, розробкою стратегічних документів (стратегій, програм, планів), урахуванням місцевих ресурсів та специфічних особливостей, постає надзвичайно актуальною в умовах швидкоплинних трансформацій середовища господарювання.

Отже, тема дисертаційної роботи, у якій досліджено теоретико-методичні підходи до удосконалення регіональної стратегії розвитку, є актуальною.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка за темою «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (д/р № 0121U109191, 2021-2025 рр.), де авторкою запропоновано класифікувати регіональні стратегії розвитку «за типом інновацій» та «за видами фінансування».

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації та висвітлені в публікаціях, мають достатній рівень теоретичного та методичного обґрунтування.

Методологічною базою дисертаційного дослідження є сучасні теорії економіки й розвитку, концепції регіоналізму та стратегічного планування, методи наукового пізнання.

Інформаційною базою дослідження є нормативні й законодавчі акти

України, стратегії та стратегічні плани регіонального розвитку, статистичні матеріали Державної служби статистики України, інформація з відкритих наукових джерел та інформація, що зібрана особисто авторкою.

Основні положення дисертаційного дослідження достатньо повно висвітлені у 12 опублікованих наукових працях. Отримані результати пройшли апробацію на науково-практичних конференціях.

Отже, дисертаційне дослідження Крикун В.С. є обґрунтованим і достовірним.

3. Основні наукові результати, одержані автором, їх новизна

Беззаперечним здобутком авторки є поглиблені й розвинені теоретико-методичні основи вдосконалення процесів розробки й реалізації регіональної стратегії розвитку.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи та особистий внесок авторки полягають у такому:

1. Уперше запропоновано методичний підхід до оптимізації складу та структури бюджету регіональної стратегії розвитку, що ґрунтується на принципі «Парето-оптимальності» та надає можливість підтримувати смартизацію, інновації та інші новітні види діяльності у регіоні, здійснювати необхідні комунікації зі стейкхолдерами (пп. 2.2 дисертації). Таке впровадження структурних змін бюджетних видатків сприяє системному забезпеченню збалансованого стійкого розвитку регіону.

2. Поглиблено теоретико-методичний підхід до удосконалення регіональної стратегії розвитку (пп. 2.3 дисертації), який передбачає низку доповнень, зокрема:

на підготовчому етапі – застосування традиційного прогнозування й форсайту, як методу довгострокового прогнозування;

на аналітичному етапі – уточнення процесів цілепокладання (узгодження цілей рівнів «держава – регіон – територіальна громада – соціально-економічний суб'єкт – громадськість») і оптимізацію витрат на комунікаційну, інноваційну і смарт-діяльності у структурі бюджету.

Такі вдосконалення спрямовані на забезпечення в цілому гармонійного розвитку регіону.

3. Уточнено організаційно-економічний механізм удосконалення регіональної стратегії розвитку (пп. 3.3 дисертації), який доповнено структурним блоком «Комунікаційна діяльність» у складі мотиваційного субмеханізму, що уможливорює стимулювання змін і активізацію комунікацій з метою покращення системних взаємозв'язків у галузі бізнесу, науки та інновацій (міжнародного, національного й місцевого рівнів), а також залучення стейкхолдерів до процесів стратегічних перетворень. Реалізація такого механізму сприятиме вдосконаленню регіональних і національних економічних систем стратегічного управління розвитком.

4. Удосконалено класифікацію видів регіональних стратегій розвитку (пп. 2.1 дисертації), що дозволяє виокремлювати стратегії «за типом інновацій» (інноваційного прориву, інноваційних удосконалень та інноваційних модифікацій) та «за видами фінансування» (стратегії за рахунок альтернативного фінансування, багатоканального фінансування, державних коштів, місцевих бюджетів), що необхідно для врахування всіх можливих видів стратегій при формалізації процесу їх розроблення/вдосконалення.

5. Набула подальшого розвитку модель узгодження стратегічних ініціатив розвитку регіону в частині розширення та доповнення її складових (пп. 3.1 дисертації): на етапі обговорення – оприлюдненням інформації щодо регіонального стратегування за допомогою омніканальної системи комунікацій та узгодженням пропозицій від всіх цільових груп стейкхолдерів (фахівців-розробників, громадськості, бізнесменів, науковців, екологів, освітян, представників культури, молоді, спорту, адміністративно-територіальних утворень та підприємств бюджетно-утворюючих галузей регіону тощо) шляхом широкого обговорення. Це надає можливість врахувати всі стратегічні ініціативи, обґрунтовано визначити «точки росту» регіону та відповідальності стейкхолдерів на основі ефективної взаємодії та скоординованої співпраці.

6. Приділено увагу уточненню категорійно-понятійного апарату. Набуло подальшого розвитку визначення поняття «Регіональна стратегія розвитку» пп. 1.2 дисертації), під якою запропоновано розуміти таку програму дій, яка забезпечує стійкий соціо-еколого-економічний розвиток регіону на основі розширеного відтворення регіонального потенціалу та підтримки інноваційних, інвестиційних, техніко-технологічних, культурних та інших ініціатив. Таке розуміння сутності поняття регіональної стратегії розвитку дозволяє доповнювати регіональні стратегії новими розділами, забезпечувати позитивну динаміку не тільки економічних, але й інших складових потенціалу регіону, та розширювати стратегічні горизонти розвитку регіону.

Представлені в дисертаційній роботі наукова новизна, висновки і рекомендації є обґрунтованими, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних наукових праць вітчизняних і закордонних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації, достатнім оприлюдненням результатів.

4. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання

Одержані в дисертації результати та практичні рекомендації становлять методичну основу удосконалення процесів стратегування на регіональному рівні. До результатів, які мають найбільше практичне значення, належать:

розвинений теоретико-методичний підхід до удосконалення регіональної стратегії розвитку,

удосконалена модель узгодження стратегічних ініціатив розвитку регіону, розширений організаційно-економічний механізм удосконалення регіональної стратегії розвитку.

Результати дослідження Крикун Валентини Сергіївни використані у практичній діяльності Установи «Агенція регіонального розвитку Сумської області» (Акт № 01-06/118-1 від 22 вересня 2025 року), Бочечківської сільської ради Конотопського району Сумської області (Довідка № 03.1-18/3482 від 27 жовтня 2025 року), а також у навчальному процесі Сумського державного

педагогічного університету імені А.С.Макаренка Міністерства освіти і науки України (Довідка № 874 від 15.04.2025р.).

5. Дискусійні положення та зауваження до роботи

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зупинитись на окремих положеннях, які можуть стати предметом наукової дискусії під час захисту дисертації, зокрема:

1. У розділі I дисертації (п.1.1) представлено дослідження сутності та складових смартизації, до яких віднесено інноваційну, інформаційну, інтелектуальну, цифрову і комунікаційну складові. Чи не виникає подвійного урахування цих складових, коли у структурі бюджету авторка пропонує виділяти кошти на смартизацію, інновації та комунікації?

2. На наш погляд, в роботі бракує аналізу закордонного досвіду регіонального стратегування, що дозволило б провести порівняльні паралелі та сформулювати нові перспективні напрями стратегічного розвитку вітчизняних регіонів.

3. На рисунку 1.2 в роботі представлено систематизовані авторкою основні маркери регіонального розвитку, до яких віднесено параметри економічного, соціального, екологічного та інноваційного розвитку. Чи достатньо цих чотирьох груп для всебічного аналізу та прогнозування стратегічного розвитку, адже сучасність свідчить, що, наприклад, політичні чинники можуть відігравати вирішальну роль, і всі інші можуть втрачати своє значення?

4. З тексту роботи не зрозуміло, які методи оптимізації бюджету авторка розглядала при виборі методу «Парето-оптимальності», що потребує додаткових пояснень.

5. На рисунку 3.6 в роботі представлено організаційно-економічний механізм удосконалення регіональної стратегії розвитку, у складі якого виділено лише мотиваційний субмеханізм. Не зрозуміло, чи виділяє авторка інші субмеханізми і де їхнє місце?

Але зазначені зауваження не мають принципового характеру і не знижують загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, хоча і потребують додаткових пояснень.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Аналіз наукових публікацій Крикун В.С. доводить відсутність порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). У дисертаційній роботі наявні посилання на всі джерела інформації за кожним випадком використання тверджень інших авторів. Дисертаційна робота відповідає нормам законодавства про авторське і суміжні права, містить достовірну інформацію про результати наукових досліджень авторки.

7. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Крикун Валентини Сергіївни виконана на високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та методичні рекомендації, які в сукупності дозволяють вирішувати актуальне науково-прикладне завдання вдосконалення регіональної стратегії розвитку.

Актуальність теми, науковий рівень і практичне значення дисертації відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Тема дисертації відповідає спеціальності 051 Економіка. Робота характеризується послідовністю розв'язання сформульованих завдань дослідження. Основні положення дослідження пройшли апробацію, а саме: опубліковані у наукових виданнях, впроваджені, оприлюднені й обговорені на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову новизну. Зміст роботи повністю відповідає спеціальності 051 Економіка. Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Крикун Валентини Сергіївни «Теоретико-методичні підходи до удосконалення регіональної стратегії розвитку» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, а її авторка Крикун Валентина Сергіївна - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

Юлія КЛЮС

Підпис завідувача кафедри
обліку і оподаткування
доктора економічних наук, професора Ключ Ю.І.

ЗАСВІДЧУЮ:

Начальник відділу кадрів

Ольга КУРТОВА